

Nätverket Svenska Kulturlandskap

Ängshävd och lieslåtter

Träff i Hallstad ängar i Östergötland - 7 juli 2020

Minnesanteckningar

Hallstad ängar

[Hallstad ängar](#) är ett naturreservat utanför Rimforsa, ungefär tre mil söder om Linköping. Här finns över 250 gamla hamlade lindar, plus fler i angränsande ytor. Sannolikt är det ett mycket gammalt bestånd av lind som står här. Större delen av det drygt sju hektar stora området sköts som äng. Som på så många andra håll är det en rest av större ängs-arealer i landskapet, så som det såg ut i förindustriell tid.

Brukaren Håkan Holgersson, på hemmaplan under sina kära gamla lindar.

Det traditionella brukandet och bärgandet av vinterfoder upphörde under början av 1900-talet. I slutet av 1950-talet tog hembygdsföreningen i trakten åter upp slåttern i en mindre del. År 1979 blev området naturreservat, och slåttern kunde komma igång igen över hela den nuvarande ytan.

Fagningen sker med hjälp av kyrkans scouter. Slåtter genomförs med traktorburna och motormanuell slåtterbalk, hövändning och bärgning med självlastare. I augusti hamlas lindarna, ungefär vart femte träd varje år. Därefter vidtar efterbete med nöt, får och åsnor.

Välskötta lindar i Hallstad ängar.

Att lära ut hur man hanterar en lie

Allt fler vill lära sig slå med lie. Det är positivt! Och det föder ett behov av personer som kan lära ut.

Sedan ungefär femton år har det varit den centraleuropeiska traditionen med så kallade knackliar som har lärts ut, på de flesta håll. Att lära ut hur man hanterar smidda lieblad är mer sällsynt numera. Det är svårt att kombinera båda i en liekurs. Man får välja att visa det ena eller det andra.

Det finns ett antal saker att ta upp, när man undervisar:

- säkerhet – hur man håller, bär och ställer ifrån sig lien
- orvet – hur man anpassar efter kroppslängd, om möjligt
- liebladets skärpa – hur man vässar och bryner
- montering av bladet på orvet – infästning, vinkel, jordläggning
- hur man slår – kroppsställning, ergonomi, rörelser.

Det gäller också att hitta sätt att göra allt det här, som också går bra att lära ut. Ibland kan man ha vant sig vid vissa handgrepp, men som kan visa sig vara svåra att förmedla. Som lieslätter-lärare kan man behöva anpassa det man brukar göra, för undervisningens skull.

Det är bra att vänta med själva slåttern, och istället börja med att hantera liebladen och få dem vassa. På så sätt får alla känna hur vasst det ska vara.

Handlar det om knacklie så kan det finnas anledning att visa olika typer av städ. Det finns ett antal varianter och former. Även de så kallade jiggarna kan se olika ut, och det kan vara en smaksak om man trivs med att använda dem eller ej. En viktig sak är att hela tiden känna och titta efter vad man gör, och vad som händer med liebladets egg.

Har man möjlighet att sälja utrustning i samband med kurser så är det ofta till fördel.

En sak som är lite extra svår att lära ut är hur man bryner eggen. Det gäller att tänka på:

- hur man håller hela lien
- hur man vinklar bladet, i förhållande till kroppen
- hur man håller och drar brynet
- hur man flyttar handen längs bladet, vartefter.

Man kan gärna låta alla öva med ett bryne av trä först, så att man får in handgreppen. Det är också bra att måla på egg-förvässningen med en tuschpenna, så att det syns vad som nöts, och hur man lyckas arbeta med själva eggen.

Ibland kan det vara så att det blir lite olika, beroende på om det är nybörjare eller om det är mer vana, som vill komma vidare med sin teknik.

Slåtter med en centraleuropeisk knacklie (till vänster) och en gotländsk lie med smitt blad (till höger).

Janne Wester visar hur man visar hur man gör.

Knack-lie-verkstad.